

Европейски съд по правата на човека

Хаджианастасиу срещу Гърция
(Hadjianastassiou v. Greece)

Жалба № 12945/87, А.252

Решение от 16 декември 1992 г.

(резюме)*

Чл. 6, т. 3, б. “б”: достатъчно време и възможности за подготовка на защитата, във вр. с **чл. 6, т. 1;** **чл. 10:** свобода на словото

Договарящите държави имат значителна свобода при избора на подходящи средства за постигане на съобразяване на съдебната им система с изискванията на чл. 6. Вътрешните съдилища обаче следва да излагат с достатъчна яснота мотивите за своите решения. Именно това е, *inter alia*, което прави възможно обвиняемият да упражнява пълноценно предоставените му права на обжалване.

Гарантираната от чл. 10 свобода на словото се отнася за военнослужещите, също както за другите лица под юрисдикцията на договарящите държави, но трябва да се вземат предвид и специалните условия, свързани с военния живот, и специфичните “задължения” и “отговорности”, с които са натоварени членовете на въоръжените сили.

Факти по делото

На 22 октомври 1984 г. състав на Атинския военен съд признал жалбоподателя за виновен в разгласяване на военни тайни и му било наложено наказание две години и шест месеца лишаване от свобода. Жалбоподателят обжалвал присъдата пред Военния апелативен съд, който, след заседанието си на 22 ноември 1985 г., се оттеглил на съвещание и членовете на състава дали отговор на няколко въпроса, формуирани от председателя му. Съдът наложил на жалбоподателя наказание пет месеца лишаване от свобода. Председателят на апелативния състав прочел присъдата, която не съдържа въпросите, поставени на членовете на съдебния състав. На 23 ноември 1985 г. г-н Хаджианастасиу поискал да види протокола от заседанието и решението, но деловодителката му казала, че трябва да изчака “окончателния му вариант”. На 26 ноември 1985 г. – в рамките на петдневния срок, предвиден в закона – той обжалвал решението пред Касационния съд. Жалбата била дълга една страница и в нея се твърдяло, че “съдът неправилно е тълкувал и приложил разпоредбата на чл. 97, ал. 2 от Военния наказателен кодекс”, на основание на която г-н Хаджианастасиу бил осъден. Жалбоподателят получил копие от решението на апелативния съд едва на

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

16 декември 1985 г., но то не съдържа мотиви. На 23 декември той отново поискал копие от протокола, което получил на 10 януари 1986 г. На 14 април 1986 г. г-н Хаджианастасиу представил на Касационния съд писмена защита. Той се оплакал от краткостта на срока за обжалване на решенията на военните съдилища и от факта, че за засегнатите лица било невъзможно да получат навреме достъп до съдържанието на присъдата. В защитата той оспорвал мотивите за осъждането си. На 18 юни 1986 г. Касационният съд обявил жалбата за недопустима, тъй като не посочвала нито един конкретен недостатък в решението, който да съставлява основание за оплакване от неправилно тълкуване и прилагане на закона.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Относно твърдяното нарушение на чл. 6

Жалбоподателят се оплаква от отсъствието на мотиви към решението, прочетено на 22 ноември 1985 г. от председателя на състава на Военния апелативен съд и от краткостта на срока за обжалване пред Касационния съд. Въпреки че присъствал на заседанието, до 10 януари той бил в неведение относно конкретните мотиви за осъждането му, което означавало, че жалбата му срещу присъдата е била обречена на неуспех.

“Тъй като изискванията на т. 3 на чл. 6 представляват конкретни аспекти на правото на справедлив процес, гарантирано от т. 1, Съдът ще разгледа жалбата в светлината на двете разпоредби, разгледани във връзка една с друга. Съдът отбелязва най-напред, че макар и чл. 93, ал. 3 от Конституцията на Гърция да изисква всички съдебни решения да бъдат точно и обстоятелствено мотивирани, съгласно чл. 95, ал. 5 прилагането на това изискване към военните съдилища е обусловено от приемането на специален закон. Такъв закон все още не е приет. Междувременно, Касационният съд може да контролира правилното прилагане на наказателния закон от тези съдилища само посредством въпросите, формуирани от председателите, и отговорите на техните колеги, от които се извличат мотивите. Договарящите държави имат значителна свобода при избора на подходящи средства за постигане на съобразяване на съдебната им система с изискванията на чл. 6. Вътрешните съдилища обаче следва да излагат с достатъчна яснота мотивите за своите решения. Именно това е, *inter alia*, което прави възможно обвиняемият да упражнява пълноценно предоставените му права на обжалване. Задачата на Съда е да прецени дали възприетият метод е довел в даден случай до съобразни с Конвенцията резултати.”

В настоящия случай, “при обжалването на решението поради неговата незаконосъобразност (...), г-н Хаджианастасиу е можел да се осланя единствено на чутото и видяното от него в съдебното заседание. Според правителството, по силата на чл. 509, ал. 2 от НПК той е можел да изложи по-подробни съображения чрез допълнителни писмени бележки и това, че не е използвал тази възможност, означавало, че не е имало основания за обжалване, които да изложи. Съдът не може да се съгласи с този довод. Когато на 10 януари 1986 г. г-н Хаджианастасиу е получил копие от протокола на съдебното заседание, възможността му да посочи и други съображения е била преклудирана. Според постоянната практика допълнителните съображения могат да бъдат взети предвид, само ако в първоначалната жалба е посочено поне едно основание, което е било намерено за

допустимо и за достатъчно подкрепено. В заключение, правата на защитата са били ограничени по такъв начин, че жалбоподателят е бил лишен от правото на справедлив процес. Следователно, налице е нарушение на чл. 6, т. 3, б. “b”, във вр. с чл. 6, т. 1.”

II. Относно твърдяното нарушение на чл. 10

Г-н Хаджианастасиу се оплаква още, че осъждането му съставлява нарушение на чл. 10.

Трябва да се припомни, че той е бил осъден за разкриване на маловажна военна информация. “Разбира се, гарантираната от чл. 10 свобода на словото се отнася за военнослужещите, също както за другите лица под юрисдикцията на договарящите държави (виж решението от 08.06.1976 г. по делото [Енгел и др. с/у Холандия](#)¹, А.22, стр. 41, § 100). Освен това, информация от въпросния вид не попада извън приложното поле на чл. 10, който не е ограничен до определени категории информация, идеи или форми на изразяване (виж решението от 20.11.1989 г. по делото [Маркт Интерн и Беерман срещу Германия](#)², А.165, стр. 17, § 26).”

Следователно осъждането на жалбоподателя съставлява намеса при упражняването на тази му свобода.

Съдът не приема твърдението на жалбоподателя, че тази намеса не е била “предвидена в закона”, тъй като приложените правни разпоредби не били достатъчно предвидими. Той отбелязва, че формулировката на въпросните разпоредби не е несъвместима с начина, по който ги е тълкувал националният съд, и припомня, че тълкуването и прилагането на вътрешното право е задача преди всичко на националните съдилища.

Намесата очевидно е преследвала законна цел по чл. 10, т. 2 – защита на “националната сигурност”.

По въпроса дали намесата е била “необходима в едно демократично общество” Съдът отбелязва, че разкриването на интереса на държавата към определено оръжие и на съответните технически знания, които могат да дадат индикации за степента на напредък в производството му, са в състояние да причинят сериозна вреда на националната сигурност.

“Трябва да се вземат предвид и специалните условия, свързани с военния живот, и специфичните “задължения” и “отговорности”, с които са натоварени членовете на въоръжените сили (вж. цитираното по-горе решение [Енгел и др. с/у Холандия](#), стр. 41, § 100).” Жалбоподателят е бил обвързан със задължение за дискретност.

В светлината на тези съображения не може да се приеме, че гръцките военни съдилища са надхвърлили свободата на преценка, която е оставена на националните власти по въпроси, свързани с националната сигурност.

В заключение, не се установява нарушение на чл. 10.

Съдът присъжда разноски за производството пред Касационния съд и пред страсбургските органи в размер на 29 260 фр. франка и 520 000 драхми.³

¹ Engel and Others v. the Netherlands

² Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beermann v. Germany

³ Решението е единодушно по всички повдигнати въпроси.